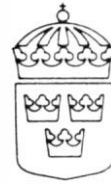

Motion till riksdagen

1988/89:K629

av Bengt Harding Olson (fp)
Folkdataterminaler

Mot.
1988/89
K629-635

Datatekniken erövrar världen och därmed även vårt land på alltfler områden. Nu gäller det den information och det inflytande som möjliggörs genom datatekniken och nu tillhandahålles medborgarna i deras olika roller i samhället och på marknaderna.

Dataterminalen är "pudelnas kärna". För att öka möjligheterna för envar att ta del i debatt och meningsutbyte i samhället finns numera nya hjälpmedel. Det är fråga om enkla dataterminaler där man enkelt kan uttrycka sin mening i samhällsfrågor. Det kan vara fråga om att säga ifrån i en debatt, eller att ta chansen att hävda sig emot stora institutioner – offentliga eller privata – eller att som enskild konsument söka utöva ökat inflytande över marknader som ofta är starkt influerade av producenternas utbudsinitiv.

Det finns idag enkla dataskärmar som kopplas in via telefonnätet, och som ger möjlighet inte bara till förbättrad information i olika marknads- och samhällsfrågor, utan som också enkelt kan förmedla meddelanden från envar. De använder sig av det tekniska videotextformatet (som förr kallades teledata). Televerket har i april 1988 byggt ut sitt telenät för videotext. Så att alltfler kan komma i kontakt med det. För denna typ av telekommunikation tillämpas enhetstaxa över hela landet. Det är alltså lika enkelt och för samma avgift som man kan sända ett meddelande från avlägsna delar av landet som det är i de centrala storstäderna. Detta kallas stundom att Sverige är "runt" för videotext.

Vid början av 1989 finns över 50 000 enskilda videotextanvändare i vårt land. Närmare 20 000 abonnemang finns i televerkets videotextsystem. Vi ligger emellertid långt under situationen i Frankrike, där man nu har över 4 miljoner hemterminaler av typ Minitel. Telemetryndigheten har där utan extra kostnad för abonnenten tillhandahållit terminal till varje hushåll och arbetsplats, inledningsvis som ersättning för den pappersbundna telefonkatalogen. De används där för oerhört många ting, där finns nu över 9 000 olika tjänster tillgängliga i systemet.

Tiden är nu mogen att sikta åt att varje telefonabonnemang i vårt land ska förses med liknande typ av terminal som kan kallas folkdataterminal.

- Den svenska telefonkatalogen finns redan i en databas, som man kan nå från terminaler.
- Utbudet av samhällsinformation kan vidgas. Möjligheter att ge råd om var information finns kan starkt förbättras. Det kan röra familjerådgiv-

ning, flyttning, pension, medicinsk vård, färdtjänst, försäkring och mycket annat. Möjligheterna till vidareutbildning kan spridas.

- Möjligheterna att delta i samhällsdebatten vidgas, när nya former finns för allmänt tillgänglig information.
- Offentlighetsprincipen effektiviseras när envar på enklare sätt kan komma i kontakt med myndigheter och institutioner.
- Kontakter med politiker på regional- eller riksnivå kan underlättas.
- Konsumentupplysningen kan effektiviseras. Jämförpriser och varuöversikter kan här snabbt ställas till konsumentens förfogande.
- Arbets- och bostadsförmedling kan föras betydligt närmare medborgarna. Tillgängligt utbud kan på enkelt sätt hållas aktuellt och spridas.
- Informations- och biblioteksverksamhet kan underlättas. Vissa uppslags-tjänster kan förläggas i databas och göras allmänt tillgängliga.
- Tillgång till varor och tjänster på marknaden kan starkt vidgas. Detta kan visa sig särskilt värdefullt för människor som eljest har svårt att komma i kontakt med marknaden – äldre, handikappade m.fl. Man kan via terminal informera sig om priset och prestanda för varor och även direkt beställa varor för leverans till bostaden. Flera banker har redan betal-tjänster som är tillgängliga från terminal.
- Samverkan kring gemensamma intressen kan främjas. Fritidsintressen och hobbies kan få vidgade chanser, men också politiska och/eller fackliga intressen. Det är lätt att bilda gemensamhetsgrupper för t.ex. lokala bostadsförhållanden, nedsmutsad närmiljö m.m. Lika snabbt kan sådana intressegrupper avvecklas – det är viktigt att inte gruppintressen stelnar i institutioner.

Dessa former för kontakt kan alltså innebära intressanta och förbättrade möjligheter för kontakt på många sätt. Men risker finns också. Det kan inledningsvis komma att visa sig att inte alla finner tekniken enkel att använda. Utbildningsklyftor kan uppstå vid kontakter med terminalsystemet.

Denna typ av terminalteknik kan också användas negativt, till missbruk. Makten över medierna kan komma att koncentreras till några få. Det är därför viktigt att ett folkligt terminalssystem byggs så att man där så långt möjligt har garantier mot missbruk. De rättsliga frågorna kring ansvar och tillgänglighet måste uppmärksammas i tid.

Fördelarna med ett system av allmänt spridda terminaler är stora. Det tekniska utgångsläget är gott. Kostnaderna kan komma att visa sig måttliga, särskilt med hänsyn till att många tjänster som bättre kan förmedlas via terminal redan betingar icke obetydliga kostnader. Dessa bör kunna frånräknas vid analys av kostnadsläget.

Man bör också notera att det för svensk industri och forskningskulle kunna visa sig verkligt betydelsefullt att medverka i en utbyggnad av ett dylikt terminalsystem med databaser över landet.

Ett prov med videotex har under 1988 genomförts i Västerås, där en rad företag samt televerket har ställt terminaler till gratis förfogande för 100 familjer. Detta benämns Teleguide, och har analyserats på Handelshögskolan, i samverkan med SIFO.

Det nu framförda förslaget om folkdataterminal bör naturligtvis utredas

ingående före införandet. Det handlar här om flera utvecklingssteg. Steg 1 gäller frågan om etableringsrätten för dessa typer av mediasystem och förslag framlägges nu av radiolagsutredningen. Steg 2 gäller bl.a. ansvarsfrågor i dessa fall och dessa behandlas nu av yttrandefrihetsberedningen. Steg 3 gäller de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för införande av ett folkdataterminalsistem. De erforderliga praktiska försöken har gjorts genom Teleguide. Nu är det dags att – i linje med informationsteknologutredningens betänkande (SDU 1981:45) – starta verksamhet i full skala. Regeringen bör sålunda tillsätta en utredning med inriktning på att förverkliga tanken om ett folkdataterminalsistem i vårt land.

Mot. 1988/89
K629

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts för införande av folkdataterminalsistem.

Stockholm den 25 januari 1989

Bengt Harding Olson (fp)